

Висновок. Отже, одна з прогалин щодо протидії злочинам шляхом застосування ОРЗКП полягає в тому, що кожен суб'єкт зі сторони обвинувачення розуміє цю діяльність по своєму. Окрім того, на законодавчому рівні досі нема чіткого визначення специфіки оперативно-розшукового забезпечення кримінального провадження не тільки в законодавстві що регламентує оперативно-розшукову діяльність, а й в Кримінальному процесуальному кодексі мова йде лише про забезпечення кримінального провадження та не надано алгоритму дій суб'єктів цього забезпечення у відповідності до того коли воно застосовується: на стадії досудового розслідування або судового розгляду.

Список бібліографічних посилань

1. Подобний О. О. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посібник / О. О. Подобний. - Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. - 258 с.

2. Стацак М.В. Співвідношення понять «оперативно-розшукове забезпечення кримінального провадження» та «оперативно-розшукове супроводження кримінального провадження» / М.В. Стацак // Право і безпека. – 2013. – № 4 (51). – С. 117-123.

3. Публічний електронний словник української мови: [Електронний ре-сурс]. – Режим доступу: <http://ukrlit.org/slovnuk/%D1%81%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%BE>

4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Електронний ресурс. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/435-15#Text>

Одержано 31.10.2022

УДК 343.98.06(477)

Іван Андрійович ГРАБАЗІЙ,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності

та розкриття злочинів факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ, ПОВ'ЯЗАНИМ ІЗ СХИЛЯННЯМ ДО ВЖИВАННЯ НАРКОТИКІВ, ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Проблема організації дієвої протидії злочинам пов'язаним із схилянням до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів в мережі Інтернет є для діяльності правоохоронних органів України новою і тому представляє значний інтерес як для практичних працівників, так і для науковців.

Прогалина у даній сфері наукового знання негативно позначається на організації протидії і профілактики віртуального наркобізнесу, на законотворчій практиці, яка мала б регламентувати ці суспільні відносини. До недоліків наукового, законодавчого, правозастосовчого рівня додається ще і брак відповідних методик протидії даному виду злочинів, фахівців і високотехнологічного програмно-пошукового забезпечення в мережі, висока латентність інтернет-наркобізнесу і т. ін.

Тому актуальність вивчення питання використання мережі Інтернет наркобізнесом для схиляння до вживання наркотиків є беззаперечною.

Слід відмітити, що протидія даному виду злочинів, саме із застосуванням мережі Інтернет значним чином ускладнюється тим, що:

1) При використанні невеликих ресурсів для їх здійснення може бути завдано величезної шкоди;

2) Злочин може бути вчинений в межах однієї юрисдикції (країни), а правопорушник може перебувати під іншою юрисдикцією (в іншій країні);

3) У багатьох національних законодавствах відсутнє чітке визначення (чи якийсь визначення взагалі) таких правопорушень;

4) Небезпека, що загрожує правопорушникам, і ймовірність їх виявлення досить низькі.

Тому наркоторгівці широко розповсюджують інформацію, що містить рекомендації щодо незаконного використання та виготовлення наркотиків, в мережі Інтернет з метою її популяризації, для розширення кола споживачів, реклами нових наркотичних засобів, у тому числі відкривають спеціальні інтернет-аптеки.

Підрозділам по боротьбі з незаконним обігом наркотиків слід враховувати високотехнологічні складові, які притаманні сучасній наркоіндустрії в інформаційному полі Інтернету. Типовими способами пов'язаним із схиланням до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів в мережі Інтернет засобами електронно-цифрового технологічного походження є наступні:

1) пірингові мережі - наприклад: Overnet, Shareaza, Gnutella, принцип роботи яких передбачає встановлення програм по файлообміну, які знаходяться у вільному розповсюдженні в мережі Інтернету і дозволяють робити обмін файлами виключно в піринговій мережі;

2) електронна пошта - використовується переважно для розповсюдження каталогів наркопродукції, ознайомлення з умовами оплати, надсилання ключів для розшифровки інформації;

3) сервіси миттєвих текстів та передачі голосу і відеозображень які передбачають встановлення на комп'ютері спеціальних програм: Google Talk, Skype, ICQ, Messenger. Такі програми дозволяють користувачам передавати текст, аудіо-, відеозображення у форматі реального часу.

4) спеціальні веб-сайти, які є суто комерційними проектами та пропонують до продажу препарати, в тому числі сильнодіючі та нарковмісні.

Для підвищення ефективності протидії злочинам пов'язаним із схиланням до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів в мережі Інтернет необхідно дослідити **слідову картину даного виду злочинів, яка носить матеріальний та нематеріальний характер.**

До матеріальних слідів злочину, передбаченого ст. 315 КК України відносяться наступні предмети, відбитки та явища.

1. Наркотичні засоби.

2. Електронні носії інформації які містить рекомендації щодо незаконного використання та виготовлення наркотиків.

3. Засоби для виготовлення продукції які містить рекомендації щодо незаконного використання та виготовлення наркотиків: цифрова техніка (фотоапарати, відеокамери), комп'ютери, копіювальна та множильна техніка (сканери, ксерокси), друкуюча техніка (принтери), пишучі прилади, тощо.

4. Сліди людини на предметах, які збуджують в іншій особі бажання вжити наркотичні засоби. Такими є сліди рук, потожирові виділення, сліди запаху, волосся, відбитки взуття, тощо.

5. Облікові записи та нотатки у блокнотах, зошитах, супровідні надписи, цінники тощо.

6. Електронні протоколи передач файлів, які містяться на серверах.

7. Проксісервер, якій використовується як проміжний накопичувач для сторінок Інтернету.

8. Мобільні телефони, які можливо використати у якості доказів певних фактів

злочину або окремих елементів події злочину, або епізодів, які причетні до злочинної діяльності і мають з нею кореляційний зв'язок.

Нематеріальними слідами є сліди пам'яті людини (свідків, самих злочинців, споживачів наркотичної продукції).

Таким чином усунення прогалин у даній сфері наукового знання шляхом дослідження типових способів схилянню до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів засобами електронно-цифрового технологічного походження а також їх слідової картини із подальшим впровадженням результатів дослідження в практичну діяльність оперативних підрозділів Національної поліції України суттєво підвищить ефективність протидії даному виду злочинів.

Отримано 26.10.2022

УДК 351.9:343.352](072)

Михайло Леонідович ГРІБОВ,

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,

професор кафедри оперативно-розшукової діяльності

та розкриття злочинів факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

ВТРУЧАННЯ У ПРИВАТНЕ СПІЛКУВАННЯ ПІД ЧАС КОНТРОЛЮ ЗА ВЧИНЕННЯМ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПІДКУПОМ

Сьогодні поширення корупції в Україні набуло катастрофічних масштабів та становить реальну загрозу національній безпеці України. Це негативне явище проникло в усі сфери життєдіяльності суспільства. Воно вразило усі гілки та щаблі державної влади й місцевого самоврядування [1]. Корупційна злочинність підриває принцип верховенства права, послаблює політичну стабільність і соціальну єдність, ускладнює економічний розвиток, посягає на основи функціонування державного апарату [2].

Корупційні злочини, особливо ті що пов'язані з підкупом, здебільшого, є латентними. З цих причин, важлива роль у протидії таким злочинам належить негласній роботі правоохоронних органів [1]. Адже аналіз практики показує, що у кримінальних провадженнях щодо корупційних злочинів, пов'язаних з підкупом, як правило, застосовується НСРД, передбачена ст. 271 КПК України – контроль за вчиненням злочину. Її проведення часто супроводжується порушеннями кримінального процесуального закону, що у подальшому перешкоджає виконанню завдань кримінального провадження, передбачених ст. 2 КПК України.

Особливої уваги заслуговують випадки проведення контролю за вчиненням злочину без дотримання вимог ч. 8 ст. 271 КПК України, якою передбачено: «Якщо при проведенні контролю за вчиненням злочину виникає необхідність тимчасового обмеження конституційних прав особи, воно має здійснюватися в межах, які допускаються Конституцією України, на підставі рішення слідчого судді згідно з вимогами цього Кодексу». При цьому згідно зі ст. 28 Конституції України жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідом. Слідчий експеримент (ст. 240 КПК України) та спеціальний слідчий експеримент (як й інші форми контролю за вчиненням злочину, відповідно до ст. 271 КПК України) і є соціальними дослідом над конкретною людиною. Це підтверджується і визначеннями, наданими різним формам контролю за вчиненням злочину в Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні.